

ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๕๗/๕๑

กรมการปกครอง

๖๖๖ อาคารธนาलगรณัทาวเวอร์ ชั้น ๑๑

ถนนบรมราชชนนี แขวงบําหรุ

เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคํานําหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑ และการแก้ไขคํานําหน้านาม
เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

- อ้างถึง
๑. ประกาศพระราชบัญญัติให้ใช้คํานําหน้าชื่อชนต่าง ๆ ศักราช ๑๒๒๓
  ๒. พระราชบัญญัติคํานําหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑
  ๓. พระราชกฤษฎีกาให้ใช้คํานํานามสตรี พระพุทธศักราช ๒๔๖๐
  ๔. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๑๐.๒/ว ๑๘๑๕ ลงวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๔๔
  ๕. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๑๐.๒/ว ๑๑๕๔ ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๐
  ๖. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๕๐๐ ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๖
  ๗. หนังสือกรมการปกครอง ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๐๙.๓/๗๖๗๔ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑
  ๘. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๒๐๐๒๒ ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒
  ๙. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๘๕๐๘ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๓
  ๑๐. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๕๒๖๑ ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย ประกาศ การใช้คํานําหน้านามสตรีผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า
ประกาศ ณ วันที่ ๔ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยกรมการปกครองได้รับข้อหารือจากจังหวัด กรุงเทพมหานคร และสำนักทะเบียนอำเภอ/เขต
เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติในการแก้ไขคํานําหน้านาม เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับพระราชบัญญัติ
คํานําหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑ และการแก้ไขคํานําหน้านาม เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอให้จังหวัด
แจ้งชักซ้อมความเข้าใจให้นายทะเบียนท้องที่และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่รับผิดชอบถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด ดังนี้

๑. กรณีหญิงที่จดทะเบียนสมรส หรือหญิงที่การสมรสสิ้นสุดลง สามารถใช้คํานําหน้านาม
ว่า “นาง” หรือ “นางสาว” ได้ตามสมควรใจ โดยแจ้งต่อนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียน
ครอบครัว ตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติคํานําหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑ สำหรับหญิง
ที่จดทะเบียนสมรสก่อนพระราชบัญญัติคํานําหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑ บังคับใช้ หากมีความประสงค์จะเปลี่ยน
คํานําหน้านามว่า “นางสาว” สามารถกระทำได้ ตามแนวทางปฏิบัติหนังสือกรมการปกครอง ด่วนมาก
ที่ มท ๐๓๐๙.๓/๗๖๗๔ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑ เรื่อง การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคํานําหน้านามหญิง
พ.ศ. ๒๕๕๑

๒. กรณีสตรีผู้ที่ไม่อยู่ในพระราชวงศ์ (คือหม่อมราชวงศ์ และหม่อมหลวง) หากมีความประสงค์
จะใช้คํานําหน้านามว่า “นางสาว” หรือ “นาง” ไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากพระราชกฤษฎีกาให้ใช้คํานํานามสตรี
(ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๔๖๐) ข้อ ๖ ประกอบกับ พระราชบัญญัติคํานําหน้านามหญิง
พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓ กำหนดให้กรณีดังกล่าวต้องใช้คํานําหน้านามตามฐานันดรศักดิ์ของราชสกุล
ตามแนวทางปฏิบัติหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๕๒๖๑ ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๕ เรื่อง
การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคํานําหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑

/๓. กรณี...

๓. กรณีการใช้คำนำหน้านามสตรีผู้ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ชั้นปฐมจุลจอมเกล้า และ ชั้นทุติยจุลจอมเกล้าพิเศษ ใช้คำนำหน้านามว่า “ท่านผู้หญิง” และให้สตรีทุกคนที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ชั้นทุติยจุลจอมเกล้า ตติยจุลจอมเกล้า และจตุตถจุลจอมเกล้า ใช้คำนำหน้านามว่า “คุณหญิง” ตามประกาศ การใช้คำนำหน้านามสตรีผู้ได้รับพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ประกาศ ณ วันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

๔. กรณีการขอใช้ตำแหน่งทางวิชาการเป็นคำนำหน้านามในทะเบียนบ้าน เช่น ศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดอกเตอร์ ฯลฯ สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการมีสิทธิใช้ตำแหน่งทางวิชาการที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษา เป็นคำนำหน้านามได้ในการลงชื่อในหนังสือราชการ เอกสาร ราชการ หรือที่เกี่ยวข้องกับงานสารบรรณ และความเป็นระเบียบแบบแผนเดียวกัน ตลอดจนเป็นการยกย่องเชิดชู เกียรติของผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการเท่านั้น มิได้ใช้บังคับอย่างเป็นทางการให้ครอบคลุมไปถึงการใช้ตำแหน่ง ทางวิชาการเป็นคำนำหน้านามในทะเบียนบ้าน ซึ่งเป็นข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรตามกฎหมายว่าด้วยการ ทะเบียนราษฎร จึงไม่อาจใช้ตำแหน่งทางวิชาการเป็นคำนำหน้านามในทะเบียนบ้านได้ ตามแนวทางปฏิบัติ หนังสือกรมการปกครองที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๘๕๐๘ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๓ เรื่อง ทารือการใช้ตำแหน่ง ทางวิชาการเป็นคำนำหน้านามในทะเบียนบ้าน ประกอบหนังสือกรมการปกครองที่ มท ๐๓๑๐.๒/ว ๑๑๕๔ ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๐ เรื่อง ทารือการใช้ตำแหน่งทางวิชาการเป็นคำนำหน้าชื่อในทะเบียนบ้าน

๕. กรณีพระภิกษุ สามเณร แก้ไขคำนำหน้านามในทะเบียนบ้านของวัด

๕.๑ การใช้คำนำหน้านามของพระภิกษุที่ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ ให้พิจารณาดำเนินการ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๗ โดยอนุโลม ซึ่งพิจารณาจากหลักฐานหนังสือสุทธิประกอบกับหลักฐานการได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ ของพระภิกษุ และเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานทะเบียนราษฎร ให้ระบุสมณศักดิ์ของพระภิกษุที่ได้รับพระราชทาน และวงเล็บด้วยชื่อตัว ชื่อสกุล ของพระภิกษุต่อท้าย

๕.๒ การใช้คำนำหน้านามของพระภิกษุที่ไม่เคยได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ ให้ใช้คำว่า “พระ” เป็นคำนำหน้านาม โดยให้ใช้คำว่า “พระ” แล้วตามด้วยชื่อตัว ชื่อสกุล ของพระภิกษุ

๕.๓ การใช้คำนำหน้านามของพระภิกษุที่สอบได้เปรียญธรรม ๓ ประโยคขึ้นไป ให้ใช้คำว่า “พระมหา” โดยนำหลักฐานเอกสารประกาศนียบัตรสอบได้เปรียญธรรมมาแสดง เพื่อขอเปลี่ยนแปลง คำนำหน้านามในทะเบียนบ้านของวัด โดยระบุคำว่า “พระมหา” แล้วตามด้วยชื่อตัว ชื่อสกุล ของพระภิกษุ

๕.๔ การใช้คำนำหน้านามของสามเณร ให้ใช้คำว่า “สามเณร” แล้วตามด้วยชื่อตัว ชื่อสกุล ของสามเณร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(นายณงุชา โฆษาศิวิไลซ์)
อธิบดีกรมการปกครอง

อ้างอิง/สิ่งที่ส่งมาด้วย

สำนักบริหารการทะเบียน

ส่วนการทะเบียนทั่วไป

โทร./โทรสาร. ๐ ๒๗๙๑ ๗๐๔๘ - ๗๐๔๙

ที่ มท 0310.2/ล 1815

กระทรวงมหาดไทย

ถนนวิภาวดี กมท 10200

28 มิถุนายน 2544

เรื่อง ทารื้อแนวทางปฏิบัติการใช้ค่านำนามสตรี

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

พร้อมหนังสือนี้ ขอส่งสำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0310.2/ 7485 ลงวันที่ 28 มิถุนายน 2544 เรื่อง ทารื้อแนวทางปฏิบัติการใช้ค่านำนามสตรี เรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งให้นายทะเบียนท้องที่ถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายไพโรจน์ พรหมสาส์น)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน

โทร (02) 2820776 6299125 - 41 ต่อ 4308

โทรสาร (02) 2812686 2823751

ที่ มท 0310.2/

7485

กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ กท 10200

28 มิถุนายน 2544

เรื่อง ทหารเรือแนวทางปฏิบัติการใช้คำนำนามสตรี

เรียน ปลัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง หนังสือกรุงเทพมหานคร ที่ กท 0307/ท 2145 ลงวันที่ 23 มีนาคม 2543

สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0204/2967 ลงวันที่ 11 เมษายน 2544

ตามที่ทหารเรือกรณีหญิงมีหรือเคยมีสามีแต่มิได้จดทะเบียนสมรส ประสงค์ขอเปลี่ยนคำนำนามจาก "นางสาว" เป็น "นาง" โดยนำหลักฐานสูติบัตรมาแสดง สำนักทะเบียนจะดำเนินการให้ได้หรือไม่ และกรณีสำนักทะเบียนได้เปลี่ยนคำนำนามเป็น "นาง" ให้แล้ว ต่อมาหญิงนั้นยื่นคำร้องขอเปลี่ยนคำนำนามกลับมาเป็น "นางสาว" อีก ได้หรือไม่

กระทรวงมหาดไทย ได้หารือกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ตามข้อหารือของกรุงเทพมหานคร และได้หารือเพิ่มเติมในกรณีหญิงที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสได้เปลี่ยนคำนำนามเป็น "นาง" ก่อนที่คณะกรรมการกฤษฎีกาจะมีความเห็น และไม่ประสงค์จะขอเปลี่ยนคำนำนามเป็น "นางสาว" อีก สำนักทะเบียนต้องเปลี่ยนคำนำนามเป็น "นางสาว" หรือไม่ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 11) มีความเห็น ดังนี้

1. กรณีหญิงมีบุตรแต่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสใช้คำนำนามว่า "นางสาว" เมื่อไปติดต่อทำหนังสือเดินทางไปต่างประเทศ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 11) ชี้แจงว่าในปัจจุบันกระทรวงการต่างประเทศไม่ได้แนะนำให้หญิงซึ่งมีบุตรโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรสเปลี่ยนคำนำนามจาก "นางสาว" เป็น "นาง" โดยในกรณีที่มารดาของผู้เยาว์ไม่ได้สมรสโดยชอบด้วยกฎหมาย ก็จะทำให้มารดาเป็นผู้ทำหนังสือยินยอมชดใช้ค่าเสียหายอันอาจเกิดจากการที่ทางราชการต้องดำเนินการเกี่ยวกับผู้เยาว์ โดยกระทรวงการต่างประเทศจะพิจารณาจากสูติบัตรของบุตรและบัตรประจำตัวประชาชนของมารดาเป็นสำคัญ
2. กรณีที่หญิงซึ่งไม่ได้จดทะเบียนสมรส แต่เปลี่ยนคำนำนามเป็น "นาง" นั้น เป็นการดำเนินการที่ไม่ถูกต้อง หญิงนั้นสามารถร้องขอให้มีการแก้ไข เปลี่ยนคำนำนามกลับไปเป็น "นางสาว" ได้

ตามมาตรา 14 (2) และมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 ประกอบกับ
ข้อ 115 และข้อ 116 ของระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2535

3. เนื่องจากคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 4) ได้ให้ความเห็น
ในเรื่องการใช้คำนำนามสตรีไว้แล้วว่า หญิงมีสามีซึ่งต้องใช้คำนำนามว่า "นาง" ต้องเป็นหญิงที่ได้ทำการ
สมรสโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วเท่านั้น ดังนั้น การที่นายทะเบียนได้เปลี่ยนคำนำนามของหญิงซึ่งไม่ได้
จดทะเบียนสมรสเป็น "นาง" จึงเป็นการดำเนินการแก้ไขหลักฐานทางทะเบียนไปโดยไม่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม
ก็ถาม ความมาตรา 10 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 บัญญัติให้นายทะเบียน
มีอำนาจแก้ไขรายการทะเบียนให้ถูกต้องได้ เมื่อปรากฏหลักฐานเชื่อได้ว่า การดำเนินการแจ้ง การรับแจ้ง
การบันทึก หรือการลงรายการ เพื่อดำเนินการจัดทำหลักฐานทะเบียนต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว
ได้ดำเนินการไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ระเบียบ หรือโดยอำนาจ หรือโดยมีรายการข้อความผิดจาก
ความเป็นจริง ดังนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 11) จึงมีความเห็นว่า แม้หญิงนั้นจะไม่ได้ยื่นคำร้อง
ขอเปลี่ยนคำนำนามเองก็ตาม นายทะเบียนก็อาจแก้ไขคำนำนามของหญิงซึ่งไม่ได้จดทะเบียนสมรส จาก
"นาง" เป็น "นางสาว" เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมายได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งให้นายทะเบียนท้องที่เขตทุกเขตถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายไพโรจน์ พรหมสาส์น)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน

โทร (02) 2820776 6299125 - 41 ต่อ 4308

โทรสาร (02) 2812686 2823751